

poszczególnych kategorii przedsiębiorców, stymulującej współpracę między nimi, poszukującej kooperacji dla także np. dla podmiotów ekonomii społecznej. Sprzyjałoby to wzmacnianiu relacji z przedsiębiorcami i ułatwiło skuteczne doradztwo, jak też pozyskanie informacji o ich oczekiwaniach. Byłoby pomocne także dla pracowników samorządów lokalnych współpracujących z tamtejszymi przedsiębiorcami. Docelowo należy spodziewać się trendu rozwoju płatnego doradztwa, a taka platforma pozwoliła usystematyzować rynek usług tego typu i podzielić ofertę bezpłatną od komercyjnej.

Trzecim niezbędnym komponentem planu przyspieszenia rozwoju województwa są działania na rzecz zapewnienia warunków dla wysokiej jakości życia oraz konkurencyjności gospodarki, związanych z jakością przestrzeni województwa (wynikającej ze stanu środowiska oraz charakteru zagospodarowania). W kontekście kształtowania jakości życia należy zwrócić przede wszystkim uwagę na: dostępność do wysokiej jakości usług publicznych, spójność komunikacyjną (zdolność do swobodnego przemieszczania się na terenie województwa wynikającą ze stanu infrastruktury), dostępność przestrzeni dla rekreacji i wypoczynku oraz stan środowiska i ładu przestrzennego. W kontekście konkurencyjności gospodarki należy podkreślić dostępność przestrzeni i lokalnej infrastruktury dla rozwoju gospodarczego, dostępność transportową regionu w relacjach zewnętrznych oraz efektywne ale zarazem racjonalne (szanujące skalę dostępnych walorów i ich zdolność do regeneracji) wykorzystanie zasobów środowiska.

Jakość przestrzeni, w której funkcjonuje społeczeństwo, w tym zwłaszcza stan środowiska nie tylko nie ograniczająca ale wręcz sprzyjająca długiemu życiu w zdrowiu, a także zapewnienie możliwości realizacji codziennych potrzeb wszystkich grup pokoleniowych na wysokim poziomie jakościowym w rejonie miejsca zamieszkania i łatwość dostępu do potrzeb bardziej specjalistycznych, wymagających wyjazdu do większych ośrodków, są niezwykle ważnymi aspektami kształtowania jakości życia mieszkańców i mogą mieć decydujące znaczenie dla wyboru miejsca zamieszkania. Wzrost poziomu rozwoju społecznego, w tym nabywanie coraz to wyższych aspiracji przekłada się bezpośrednio na wzrost oczekiwań ludności w stosunku do środowiska zamieszkania, ale jednocześnie jakość tego środowiska jest niezbędna dla osiągnięcia wysokiego poziomu rozwoju, na przykład przez przeciwdziałanie różnego rodzaju wykluczeniom lub niedyskryminowanie w procesach rozwojowych w zależności od miejsca zamieszkania. Szczególne znaczenie mieć będzie dostęp do usług publicznych oraz ich wysoka jakość (pojęcie to dla każdego z rodzajów usług będzie definiowane indywidualnie – ale każdorazowo powinno odnosić się do wysokiej ich efektywności i bazowaniu na najnowszej dostępnej wiedzy i rozwiązaniach organizacyjnych). Kluczowe dla jakości życia są usługi edukacyjne, ochrona zdrowia oraz usługi zapewniające aktywność lokalnej społeczności (w tym włączenie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem). Kontynuowane powinny być procesy rewitalizacji, którą należy rozumieć jako kompleksową odnowę danego obszaru – czyli zarówno poprawę sytuacji społecznej (rozwiązanie lub złagodzenie problemów), jak i doprowadzenie przestrzeni i środowiska do satysfakcjonującego stanu, co finalnie prowadzi do zasadniczej poprawy jakości życia w obszarach o wcześniej bardzo niekorzystnych warunkach. Finansowanie rewitalizacji jest uwarunkowane przepisami i formalnie procesy te będą im podporządkowane, ale niezależnie od możliwości lub braku finansowania tych zmian, jako realizacji procesu rewitalizacji – idea kompleksowej odnowy obszarów problemowych powinna być zawsze uwzględniana w programowaniu rozwoju na poziomie lokalnym. W stosunku do obszarów centralnych miast pożądana jest ich gentryfikacja, czyli stopniowa zmiana struktury społecznej polegającej na zwiększaniu udziału ludności zamożnej, za czym idą też inwestycje w substancję mieszkaniową i rozwijają się usługi. Dzięki temu wzmacniają się funkcje centralne miast.

Podstawową zasadą przyjmowaną przy wszelkich działaniach w obszarze infrastruktury społecznej, powinno być także bezwzględne jej dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, innych osób ze szczególnymi potrzebami (np. rodziców z wózkami dziecięcymi). Pomimo, że liczba miejscowości wyposażonych w różnego rodzaju usługi w ostatnich latach zwiększyła się, to przy bardzo dużym rozproszeniu sieci osadniczej i bardzo dużej liczbie miejscowości małych i bardzo małych, wciąż bardzo duża część miejscowości pozbawiona będzie nawet podstawowych usług publicznych, dla korzystania z których niezbędne będzie udanie się do większych miejscowości leżących w sąsiedztwie (miejscowości liczące poniżej 100 mieszkańców, których jest prawie 1,2 tys., stanowią prawie 35% ogółu miejscowości województwa, ale ich ludność to niespełna 7% ludności wiejskiej województwa i tylko 2,9% ludności całego województwa). Coraz większej wagi nabierają przestrzenie publiczne, które są miejscem rekreacji, integracji i włączenia społecznego, a w małych miejscowościach mogą też pełnić role centrotwórcze. W najbliższych latach należy spodziewać się coraz większego znaczenia tych form świadczenia usług, które nie wiążą się z tworzeniem nowej infrastruktury, zwłaszcza w miejscowościach, gdzie zapotrzebowanie na daną usługę jest obiektywnie niezbyt duże lub może mieć zmienny w czasie charakter. Realizacja działań bez tworzenia trwałej infrastruktury pozwala na dużo większą elastyczność ich prowadzenia i ułatwia szybkie podejmowanie decyzji o ich uruchamianiu (dotyczy to